

KS § 26/25

Svar på remiss Att åter möjliggöra utvinning av uran. KN2024/02540

KS2024.0698

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2025-02-26	17/25
2 Kommunstyrelsen	2025-03-12	26/25

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande yttrande enligt nedan till Klimat- och näringslivsdepartementet som svar på remiss att åter möjliggöra utvinning av uran.

Yrkanden

Christer Winbäck (L) yrkar återremiss för att ändra Skövde kommuns inriktning i sitt yttrande.

Jerzy Kucier (SD) yrkar på återremiss samt att motivering till detta läggs som protokollsanteckning.

Dag Fredriksson (V) yrkar bifall till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

Johan Ask (S), Torbjörn Bergman (SP) och Ulrica Johansson (C) yrkar på avgörande idag samt bifall till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

Jerzy Kucier (SD) yrkar på avslag.

Beslutsgång 1

Ordförande konstaterar att det finns återremissyrkanden samt yrkanden om avgörande idag, ställer dessa mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Beslutsgång 2

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, bifall till kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag samt Jerzy Kuciers (SD) avslagsyrkande, ställer dem mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar bifalla kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

Protokollsanteckning från Sverigedemokraterna läggs till protokollet.

Yttrande

Skövde kommun avstyrker förslaget.

Förbudet mot uranutvinning infördes 2018. Skövde kommun tillstyrkte detta förbud i sitt remissvar, med tillägget att lagförslaget inte var tillräckligt långtgående. Kommunens inställning i frågan är oförändrad.

Kommunen konstaterar att två huvudsakliga skäl till förslaget om upphävande av förbudet verkar vara dels att uranpriserna har stigit och dels att ett gruvbolag har uppgett att brytning i Sverige kan bli lönsam.

Prisökningen på uran är en – om än begränsad – förändring i förutsättningarna jämfört med lagstiftningsförfarandet som föregick förbudet 2018. I övrigt är förutsättningarna desamma. Detta innebär bland annat att den kända mängden uran i Sverige är mycket begränsad och koncentrationen låg, vilket medför att utvinning i Sverige, för att vara ekonomiskt försvarbar, behöver omfatta betydande områden, med alla de negativa miljökonsekvenser detta innebär.

Idag finns det inga hållbara metoder för utvinning av uran, och kommunen ser ingen möjlighet för utvinning av uran i alunskiffer förrän det finns hållbara och väldokumenterade metoder för både utvinning och deponi. Sammanfattningsvis konstateras att utvinning av uran ur alunskiffer är miljömässigt ohållbart och att utvinning av uran bör stoppas tills hållbara metoder utvecklats. Först när det ställs krav på hållbara metoder för utvinning och deponi, som är anpassade för alunskiffer, kan konsekvenserna av metallutvinning ur bergarten börja bedömas på grunder som liknar annan gruvdrift i Sverige.

Det är tydligt att den kommunala vetorätten är hotad om förslaget genomförs. Den kommunala vetorätten får anses vara en av de mest grundläggande delarna i det kommunala självstyret och i den svenska demokratin. Medlemmarna i en kommun där kraftigt miljöpåverkande verksamheter avses bedrivas måste ha möjlighet att i demokratisk ordning påverka avgörande beslut med sådan innebörd. Det är av yttersta vikt att inskränkningar i den kommunala vetorätten endast görs där det är absolut nödvändigt. Att nedmontera det kommunala vetot till förmån för urangrutor vore ett steg i fel riktning. Att jämföra gruvdrift av uran med mellan- eller slutförvaring av kärnavfall är inte korrekt. Ej heller är det korrekt att jämföra annan gruvdrift med uranbrytning i specifikt alunskiffer, eftersom det inte finns några hållbara metoder för sådan utvinning och deponi. Någon avvägning av nackdelar och fördelar av lagförslaget saknas.

Att ta bort oönskade effekter av nuvarande förbud, som när en entreprenör vid annan gruvdrift än uranbrytning ska kunna rena uran ur processvatten utan att bryta mot bestämmelserna, behöver lösas. Detta borde dock kunna regleras på ett mindre ingripande sätt än att ta bort förbudet mot uranbrytning.

Bakgrund

Regeringen har nyligen föreslagit att förbudet mot utvinning av uran i Sverige ska upphävas. Detta förslag har skickats ut på remiss och syftar till att åter möjliggöra utvinning av uran i

Sverige. Förslaget motiveras med att Sverige har betydande urantillgångar och att utvinning av uran är nödvändig för att stödja klimatomställningen och minska beroendet av fossila bränslen.

Lagförslaget i korthet

- Det ska vara möjligt att utvinna uran i Sverige.
- Förbudet i miljöbalken mot utvinning av uran ska tas bort.
- Uran ska utgöra koncessionsmineral enligt minerallagen.
- Den som innehar bearbetningskoncession för uran ska föra journal över undersökningsarbetet och bearbetningen.
- Det föreslås även ändringar som syftar till att tydliggöra när kärntekniska anläggningar ska omfattas av regeringens obligatoriska tillåtlighetsprövning

Skövde kommun avstyrker lagförslaget att upphäva förbudet mot utvinning av uran i Sverige. Regeringens utredning, som syftar till att göra verksamheten laglig, visar att uran når sina högsta koncentrationer i den svenska berggrunden i alunskiffrar. Trots att uranhalterna i bergarten är mycket låga, är samtidigt förekomsten av giftiga ämnen mycket hög. Alunskiffrarna underlagrar kalkrika och bördiga jordar med stora natur- och kulturvärden. Förslaget hotar därmed värdefulla jordbruksbygder i stora delar av landet och vattenresurser för generationer framåt. Gruvdrift innebär dokumenterade risker för förgiftning av vattendrag och landområden. Oavsett om man avser att utvinna uran direkt eller som biprodukt krävs stora volymer krossad alunskiffer med stora miljökonsekvenser.

Alunskiffer finns i flera svenska regioner, och såväl prospektering som utvinning möter ofta stort folkligt motstånd.

Tidigare erfarenheter från uranbrytning vid verket i Ranstad visar på kostsamma och långvariga miljöproblem som fortfarande inte är lösta idag.

Uranbrytning i Västergötland skulle kräva omfattande geografiska områden men ändå producera relativt små mängder uran jämfört med andra urangruvor globalt. Även om en större fyndighet skulle utvinnas i stor skala, skulle det endast täcka Sveriges nuvarande behov av uran för kärnkraft under en kort period. Detta innebär att flera urangruvor skulle behövas, men de skulle sannolikt ändå inte kunna tillgodose Sveriges totala behov av uran.

Den förväntade klimatnyttan av lagförslaget är beroende av flera faktorer, inklusive antalet gruvor, deras lokalisering och de specifika tekniker som används. Detta innebär att det finns en stor osäkerhet kring de faktiska miljöfördelarna.

Att flytta gruvverksamhet till Sverige kan minska den globala miljöpåverkan om det innebär att mindre hållbara gruvor i andra länder stängs. Men det är inte garanterat att detta sker, och det kan faktiskt leda till en ökning av den totala gruvverksamheten globalt.

Gruvverksamhet i Sverige kan ha strängare miljökrav än i andra länder, men trots detta har uranbrytning stor miljöpåverkan med oöverblickbara konsekvenser.

Ärendet har beretts med kommunens jurister och tjänstepersoner på sektor samhällsbyggnad.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på remiss Att åter möjliggöra utvinning av uran. KN2024/02540
Promemoria Att åter möjliggöra utvinning av uran PM oktober 2024

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Regeringskansliet, kn.remissvar@regeringskansliet.se och kn.me@regeringskansliet.se.
Ange diarienummer KN2024/02540 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.